

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΚΑΙ Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ

Τοῦ Ἀρχιμανδρίτη
Βασιλείου Καραγιάννη,
Δρος Θεολ.

Ἀπό τή στιγμή, κατά τήν ὁποία ὁ ἱερεύς ἐπέλεξε τό ὑπόρρημα τῆς ἱερωσύνης, σημαίνει ὅτι ἔθεσε ἕνα **σημαντικό ὑψηλό στόχο**, ἀφ' ἑτέρου δέ τήν καθοδήγηση τῶν ἀνθρώπων ὥστε νά γνωρίσουν τό θεῖο θέλημα. Ἡ ἐξαιρετική σημασία τοῦ ἐπιλεγέντος στόχου καθίσταται φανερό ἀπό τό γεγονός, ὅτι μέ τήν ἱερωσύνη του ὁ ἱερεύς συνδέεται ἄμεσα μέ τό τριπλό ἀξίωμα τοῦ Χριστοῦ, τό ἀρχιερατικό (ἱερεύς), τό προφητικό (διδάσκαλος) καί τό βασιλικό (κυβερνήτης). Κατά συνέπεια, μέ τή μετοχή του στό τριπλό αὐτό ἀξίωμα, ὁ ἱερεύς ἔχει τήν ἐξουσία νά τελεῖ τά ἱερά Μυστήρια, νά διδάσκει τό λόγο τοῦ Θεοῦ καί νά διοικεῖ πνευματικά τό ποίμνιο, τό ὁποῖο τοῦ ἔχει ἐμπιστευθεῖ ὁ Θεός. Ἡ τριπλή αὐτή ὀψη τοῦ ἱερατικοῦ ὑπουργήματος συνιστᾷ τό πλαίσιο, ἐντός τοῦ ὁποίου ὀφείλει νά ἀναπτύσσεται ἡ **στρατηγική τῆς ποιμαντικῆς διακονίας** τοῦ ἱερέως στά ὄρια τῆς Ἐνορίας του. Ἡ ἐπιλογή τοῦ ὑψηλοῦ στόχου τῆς ἱερωσύνης καθορίζει ὅλους τοὺς ὑπόλοιπους στόχους τῆς ποιμαντικῆς διακονίας.

1. Ἡ προσωπικότητα τοῦ ἱερέως.

(α) Ὁ ἱερεύς, λειτουργός τῶν ἱερῶν Μυστηρίων. Βέβαια, ὁ μοναδικός λειτουργός τῶν ἱερῶν Μυστηρίων εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, ἐνώ ὁ ἱερεύς εἶναι διάκονος τῶν Μυστηρίων τοῦ Χριστοῦ. Ἐάν γιά τοὺς πιστοὺς ἀπαιτεῖται παραδειγματικός βίος γιά τή μετοχή τους στά ἱερά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, πολύ περισσότερο γιά τόν ἴδιο τό διάκονο τῶν Μυστηρίων. Εἶναι δυνατό ἕνας ἱερεύς νά μή διαθέτει τίς ἰκανότητες τοῦ λόγου ἢ τήν ἀναγκαῖα ὑψηλή σχολική θεολογική μόρφωση γιά νά διεξάγει θεολογικές συζητήσεις. Ὅμως τό παράδειγμά του δυνατό νά καταστῆ εὐγλωττη μαρτυρία καί διδασκαλία τῶν πιστῶν. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία θέτει σέ πρώτη θέση τήν ἀγιότητα τοῦ βίου, τήν πνευματική ἀσκησιή καί τό ἔμπρακτο παράδειγμα, τά ὁποῖα προβάλλει ὡς ἰδανικά τοῦ ἐνάρετου χριστιανικοῦ βίου. Μέ τή συνείδηση, ὅτι καθίσταται ὄργανο τῆς θείας χάριτος, ὁ λειτουργός τῶν Μυστηρίων πρέπει νά καθίσταται καί προσωπικά

ἄξιος φορέας τῆς θείας χάριτος γιά νά ἀποφύγει τήν κατάκριση τοῦ Χριστοῦ πρὸς τοὺς Γραμματεῖς καί Φαρισαίους, γιά τοὺς ὁποίους ὁ Χριστός συμβούλευε τοὺς ἀνθρώπους νά ἀκούουν καί νά πράττουν ὅσα τοὺς δίδασκαν, νά μή μιμοῦνται ὅμως τό παράδειγμά τους (πρβλ. Ματθ. 23,3). Βέβαια, ὅπως γνωρίζουμε, ἡ προσωπική ἠθική κατάσταση τοῦ ἱερέως δέν ἐμποδίζει τήν κάθοδο τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διότι, ἀλλοίμονο, τότε ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δέν θά ἐνοικοῦσε στοὺς ἀνθρώπους **«διὰ τό εἶναι αὐτοὺς σάρκας»** (Γεν. 6,3), τά δέ ἱερά Μυστήρια θά παρέμεναν ἀνενέργητα. Ἐπειδή, ὅμως, ὡς ἱερεῖς γινόμαστε μέτοχοι τῆς μοναδικῆς ἱερωσύνης τοῦ Χριστοῦ, γι' αὐτό πρέπει νά μᾶς κατέχει φόβος Θεοῦ, βαθεῖα καί εἰλικρινῆς πίστη, νά ἔχουμε βίο παραδειγματικό, νά μή γινόμαστε δέ αἰτία σκανδαλισμοῦ τῶν πιστῶν. Αὐτές εἶναι οἱ ἀναγκαῖες προϋποθέσεις, ὥστε νά ἀποκτήσουμε παρησῖα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ κατά τήν τέλεση τῶν ἱερῶν Μυστηρίων.

(β) Ὁ ἱερεύς, διδάσκαλος τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Βέβαια, τό παράδειγμα τῆς ζωῆς τοῦ ἱερέως πρέπει νά εἶναι ὑπόδειγμα **«διδασκαλίας»** γιά τοὺς πιστοὺς. Ὅμως ἡ ἱερωσύνη του συνδέεται ὄντολογικά καί κατά χάρι με τό **προφητικό-διδασκαλικό** ἀξίωμα τοῦ Κυρίου. Ἐπομένως, εἶναι καί διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ. Ἡ παραδειγματική εὐαγγελική ζωή καί ὁ λόγος διδασκαλίας τοῦ Εὐαγγελίου ἀπό τόν ἱερέα συνιστᾷ τόν ἄριστο συνδυασμό τῆς **«θεωρίας»** καί τῆς **«πράξεως»**, γιά τά ὁποῖα ἔδειξαν ἐξαιρετική εὐαισθησία οἱ μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Πρέπει νά διδάξει τό λόγο τοῦ Θεοῦ καί τήν ὀρθή πίστη, νά διαφυλάξει δέ τοὺς πιστοὺς ἀπό τίς κακόδοξες καί αἰρετικές διδασκαλίες. Ὅμως, ἡ διδασκαλία τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ προϋποθέτει προσωπική κατάρτιση καί συνεχή ἀνανέωση στά νάματα τοῦ θεῖου λόγου. Θά εἰρωνευθοῦμε σίγουρα ἐάν μᾶς ποῦν, ὅτι ἕνας φιλόλογος π.χ. διδάσκαλος τῆς Γραμματικῆς καί τοῦ Συντακτικοῦ τῆς γλώσσας, δέν μελέτησε ποτέ Γραμματική καί Συντακτικό. Εἶναι, ὅμως, τραγικό νά γνωρίζουμε, ὅτι ὡς ἱερεῖς δέν ἔχουμε μελετήσει ποτέ τήν Ἁγία Γραφή στό σύνολό της, περιοριζόμεθα δέ στίς περικοπές τῶν Κυριακῶν καί τῶν Ἑορτῶν, τίς ὁποῖες ἀναγινώσκουμε μόνο κατά τή θ. Λειτουργία. Γιά νά δώσουμε ἀπαντήσεις στά προσωπικά μας προβλήματα, νά ἀποκτήσουμε δέ τήν ἰκανότητα ὥστε νά δώσουμε τή μαρτυρία τῆς πίστεώς μας μέ τή διδασκαλία τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου, χρειάζεται ἡ συνεχῆς ἐντρύφηση τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καί τῆς πατερικῆς διδασκαλίας.

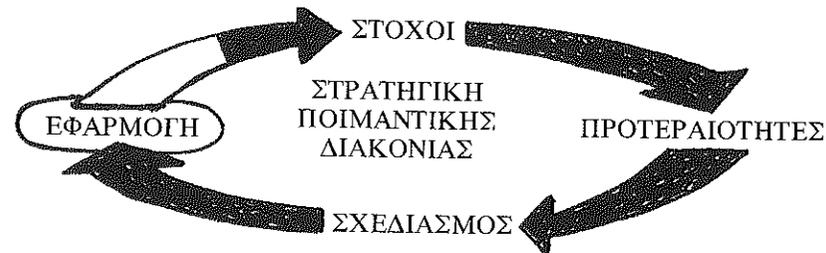
(γ) Ἡ πνευματική ἐξουσία διοικήσεως τοῦ ἱερέως. Ἐπακόλουθο τῆς μυστηριακῆς ζωῆς καί τελετουργίας τῶν ἱερῶν Μυστηρίων, καθὼς καί τῆς διδασκαλικῆς του ἐξουσίας, εἶναι τό γεγονός, ὅτι ὁ ἱερεύς καθίσταται ὑπεύθυνος τοῦ πηδαλίου τῆς Ἐνορίας, ἡ ὁποία τοῦ ἐμπιστευθῆκε γιά νά τήν ὀδηγήσει σέ λιμένα ἀσφαλῆ καί γαλήνιο. Ἡ ποιμαντική ἐξουσία διοικήσεως πηγάζει ἀπό τή μετοχή τοῦ ἱερέως στό βασιλικό ἀξίωμα τοῦ Κυρίου. Ἔτσι, μέ τήν εὐθύνη του αὐτή ὀφείλει νά ἐργασθῆ γιά τήν ποιμαντική προσέγγιση, εἰ δυνατόν, ὅλων τῶν μελῶν τῆς Ἐνορίας του, τά ὁποῖα πρέπει νά γνωρίζει καί νά **«καλῆ κατ' ὄνομα»**. Μέ ἄλλα λόγια, ἀπό τήν πνευματική ἐξουσία τοῦ ἱερέως πηγάζει ἡ εὐθύνη ὀργανώσεως καί διοικητικῆς διαρθρώσεως τῆς Ἐνορίας, ὥστε νά ἀνταποκριθῆ στίς πνευματικές ἀνάγκες τῶν πιστῶν.

Τό ἀνωτέρω τρίπτυχο, τό ὁποῖο συνθέτει τήν προσωπικότητα τοῦ ἱερέως,

ἀποτελεί τήν ἐξ ὑποκειμένου προϋπόθεση καί βάση τῆς στρατηγικῆς τῆς ποιμαντικῆς δραστηριότητος στήν Ἑνορία, τῆς ἐπιλογῆς τῶν προτεραιοτήτων, τοῦ σχεδιασμοῦ καί τῆς ἐφαρμογῆς τῆς στρατηγικῆς γιά τήν ἐπίτευξη τῶν στόχων τῆς ποιμαντικῆς διακονίας.

2. Στρατηγική τῆς ποιμαντικῆς διακονίας.

Ἡ ἐπιτυχία τῶν στόχων τῆς ποιμαντικῆς διακονίας εἶναι συνάρτηση ἀφ' ἑνός μὲν τῆς προσωπικότητος τοῦ ἱερέως, ἀφ' ἑτέρου δέ τοῦ σχεδιασμοῦ τῆς ποιμαντικῆς του διακονίας. Ἐάν θελήσουμε νά ἐξετάσουμε εἰσαγωγικά καί σέ γενικότερα πρακτικά πλαίσια τό θέμα τῆς στρατηγικῆς τῆς ποιμαντικῆς διακονίας, μπορούμε νά παραστήσουμε τή στρατηγική αὐτή μέ τό ἀκόλουθο σχῆμα:

Ἡ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΙΝΑΙ:

1. Ὁ τρόπος ζωῆς μας ὀφείλει νά εἶναι σύμφωνος μέ τούς στόχους μας.
2. Ἡ ἱεράρχηση τῶν στόχων μας γίνεται σύμφωνα μέ τίς προτεραιότητες τίς ὁποῖες θέτουμε.
3. Ἡ ἐπιτυχία τῶν στόχων μας ἐξαρτᾶται κατά τρόπο ἀπόλυτο ἀπό τόν ἀναγκαῖο καί σωστό σχεδιασμό.
4. Ἡ στρατηγική τῆς ποιμαντικῆς διακονίας ἔχει ἀνάγκη ἀπό ὑψηλούς, ἰδανικούς καί εἰλικρινεῖς στόχους, καθὼς καί ἀπό χριστιανικές προτεραιότητες.
5. Κατά τήν ἄσκηση τῆς ποιμαντικῆς διακονίας θά ἀνακαλύψουμε ἐπίσης καλύτερους στόχους καί ὑψηλότερες προτεραιότητες.

6. Ἡ στρατηγική τῆς ποιμαντικῆς διακονίας εἶναι ἐξελικτική πορεία:
ΣΤΟΧΟΙ → ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ → ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ → ΕΦΑΡΜΟΓΗ.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος προτρέπει: «Βλέπετε οὖν πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε, μή ὡς ἄσοφοι, ἀλλ' ὡς σοφοί, ἐξαγοραζόμενοι τόν καιρόν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραῖ εἰσι» (Ἐφ. 5,15-16). Ἐάν ἐρμηνεύσουμε τούς λόγους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου μέσα στό πνεῦμα, μέ τό ὁποῖο προσεγγίζουμε τό θέμα τῆς στρατηγικῆς τῆς ποιμαντικῆς διακονίας, θά διαπιστώσουμε, ὅτι προτείνει ἕνα εἶδος στρατηγικῆς τῆς ζωῆς γιά τήν καλύτερη χρήση τοῦ χρόνου, ὥστε νά ἐπιτευχθῶν οἱ στόχοι μας σύμφωνα μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἐντός τοῦ σχεδιασμοῦ καί τῆς ἐφαρμογῆς τῆς στρατηγικῆς τῆς ποιμαντικῆς διακονίας ὁ χρόνος καί ἡ λελογισμένη χρήση του εἶναι σημαντικός παράγοντας ἐπιτυχίας. Γιά τήν καλύτερη κατανόηση τῆς ἔννοιας τοῦ καθορισμοῦ τῶν στόχων, τοῦ σχεδιασμοῦ καί τῆς πρακτικῆς

ἐφαρμογῆς θά ἦτο χρήσιμη ἴσως ἡ παράθεση ἑνός ἀπλοῦ παραδείγματος.

Θέτω ὡς στόχο τήν ἀνάγνωση τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων μέχρι τήν Πεντηκοστή. Γιά τήν ἐπίτευξη τοῦ στόχου αὐτοῦ πρέπει νά σχεδιάσω, ὥστε μέ τήν ἀνάγνωση π.χ. δύο κεφαλαίων τήν ἡμέρα νά δλοκληρώσω τό σύνολο τῶν ὀγδόντα ἑννέα κεφαλαίων τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων. Ἡ ἐφαρμογή τοῦ σχεδίου αὐτοῦ ἀπαιτεῖ πιστότητα τηρήσεώς του γιά τήν ἐπίτευξη τοῦ στόχου στόχους μας, οἱ ὅποιοι ἐπέχουν θέση ὑποσχέσεων ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Τό ἀπλό αὐτό παράδειγμα δύνатаι νά ἐπεκταθεῖ κατά τρόπο ἀνάλογο σέ ὄλους τούς τομείς δραστηριοτήτων τῆς ποιμαντικῆς διακονίας μας. Γιά τήν τελική πραγματοποίηση ὁποιοδήποτε στόχου πρέπει νά ἀναζητηθεῖ ὁ ὑψηλότερος στόχος, στή συνέχεια ἡ πρακτική του ἐφαρμογή, γιά τήν ὁποία πρέπει νά γίνει αὐστηρός προγραμματισμός, λαμβανομένων ὑπ' ὄψη τῶν φυσικῶν δυνατοτήτων πραγματοποίησεως, καθὼς καί τοῦ ἀπαιτουμένου ἢ τοῦ ἀναγκαίου χρόνου γιά τήν ἀξιολόγηση τῆς ἀπολύτου ἢ τῆς δευτερεύουσας ἀνάγκης. Ὁ προγραμματισμός τῆς στρατηγικῆς τῆς ποιμαντικῆς διακονίας ἀπαιτεῖ τήν ἀφιέρωση τοῦ ἀναγκαίου χρόνου μελέτης τῶν προβλημάτων τῆς Ἑνορίας καί τοῦ ἐντοπισμοῦ τῶν ἀναγκῶν τῶν πιστῶν. Ὁ προγραμματισμός αὐτός θά βοηθήσει καί τόν ἴδιο τόν ἱερέα ὥστε νά κερδίσει χρόνο πολῦτιμο, ἀναγκαῖο γιά τήν πρακτική ἐφαρμογή τῶν στόχων του, διότι ἡ ἀπρογραμματίστη δραστηριότητα σημαίνει ἀπώλεια χρόνου. Ὁ κατωτέρω πίνακας μᾶς δίδει ὀρισμένα πρακτικά παραδείγματα τῆς στρατηγικῆς αὐτῆς.

ΣΤΟΧΟΙ	ΣΚΟΠΟΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
Τί θά ἤθελα νά συμβεῖ. Πῶς θά γινῶριζω, ὅτι θά πραγματοποιήθηκε. (χρόνος).	Ἐπίδιωξη ὑψηλότερων στόχων	A, B ἢ Γ.
1. Ἡ Ἑνορία μου ἔχει ἀνάγκη πνευματικοῦ κέντρου. 2. Ὅταν γίνων ὄλες οἱ ἀναγκαῖες διεργασίες. 3. Ἐντός ἑξαμήνου.	Ἡ προσέλευση τῶν νέων στήν Ἐκκλησία.	A.
1. Ἡ Ἑνορία μου ἔχει ἀνάγκη νέου Ναοῦ. 2. Ὅταν εὑρεθοῦν τά ἀναγκαῖα χρήματα. 3. Ἐντός δύο ἐτῶν.	Ἡ καλύτερη λατρευτική ζωή.	A.
1. Πρέπει νά τοποθετηθεῖ κληματαμός στό Ναό. 2. Ὅταν ὑπάρχει ἡ οικονομική δυνατότητα. 3. Ἐντός ἑτους.	Ἡ ἀνετότερη παρακολούθηση τῆς λειτουργικῆς ζωῆς ὑπό τῶν πιστῶν.	B.
1. Πρέπει νά ὑπάρξει μέριμνα γιά τούς ἡλικιωμένους. 2. Δημιουργία Ὁμάδος μέριμνας 3. Ἐντός τριμήνου.	Συμπαράσταση στους ἡλικιωμένους, οἱ ὅποιοι μᾶς διδάσκουν μέ τήν πείρα τους.	A ἢ B.
1. Διεξαγωγή ἀντιαιρετικοῦ ἀγώνα. 2. Ὅταν ὑπάρξει ὀργανωμένη δραστηριότητα. 3. Ἐντός ἑξαμήνου.	Προφύλαξη ἀπό τόν κίνδυνο τῶν σύγχρονων αἵρέσεων.	A ἢ B.
1. Κατασκευή νέου Παρεκκλήσιου.	Λόγοι αἰσθητικῆς	Γ.

3. Οἱ στόχοι τῆς στρατηγικῆς τῆς ποιμαντικῆς διακονίας.

Οἱ στόχοι τῆς στρατηγικῆς τῆς ποιμαντικῆς διακονίας τοῦ ἱερέως εἶναι δεδομένοι ἔνεκα τῆς ἐπιλογῆς τοῦ πρωταρχικοῦ στόχου τοῦ ὑπουργήματος τοῦ ἱερέως. Συνήθως οἱ διάφοροι στόχοι ἀλληλοσυμπληρώνονται μεταξύ τους. Ἐν τούτοις, γενική ἀρχή καί ἀνάγκη εἶναι ὅπως καθορίζονται στόχοι συγκεκριμένοι, σαφείς καί ὑλοποιήσιμοι, μέ ἀπτά ἀποτελέσματα. Ἡ ἀρχή αὐτή διευκολύνει τόσο τό ποιμαντικό ἔργο, ὅσο καί τούς πιστούς ὥστε νά ἐφαρμόζουν τό σχεδιασμό τῆς στρατηγικῆς τῆς ποιμαντικῆς διακονίας γιά τήν ἐπίτευξη τῶν στόχων. Ἀναφέρουμε ἐνδεικτικά ὀρισμένους ἀπό τούς στόχους τῆς ποιμαντικῆς διακονίας τοῦ ἱερέως.

(α) **Λειτουργικός.** Ὁ ἱερεύς πρέπει νά συνειδητοποιεῖ, ὅτι εἶναι λειτουργός τῶν Μυστηρίων τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἐρμηνεία τοῦ στόχου αὐτοῦ μέσα σ' αὐτή τήν προοπτική θά καθορίσει τήν ὅλη στάση του ἐντός καί ἐκτός τοῦ Ναοῦ. Ὁ λειτουργικός στόχος ἔχει διάφορα ἐπίπεδα, στά ὁποῖα μπορούμε νά κατατάξουμε πρῶτον τή φροντίδα γιά τήν καθαριότητα τοῦ Ναοῦ. «**Ἄγισον τοὺς ἀγαπῶντας τήν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου σου**», εὐχόμεθα σέ κάθε τέλεση τῆς θ. Λειτουργίας. Ὁ πρῶτος, ὁ ὁποῖος ἀγαπᾷ τήν εὐπρέπεια τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ λειτουργός του. Δεύτερον, ἡ μέριμνα τοῦ ἱερέως θά στραφεῖ πρὸς τή λειτουργική ἀρμονία καί καλή τάξη κατὰ τίς λατρευτικές συνάξεις, στοιχεῖα τά ὁποῖα συμβάλλουν, ὅπως γνωρίζετε, στήν προσέλευση καί συμμετοχή τῶν πιστῶν στή λατρευτική ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Γιά τό λόγο αὐτό ὁ Ἀπόστολος Παῦλος συμβουλεύει: «**Πάντα εὐσχημόνως καί κατὰ τάξιν γινέσθω**» (Α' Κορ. 14, 40).

(β) **Διδασκαλία.** Ὁ στόχος αὐτός, ὅπως διαπιστώσαμε καί προηγουμένως, ἐμπεριέχει τήν ἐξουσία καί ἀποστολή τοῦ κληρικοῦ γιά τή διδασκαλία τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἐνα σύντομο, εὐληπτο, περιεκτικό καί καλά δομημένο κήρυγμα π.χ. ὠφελεῖ περισσότερο, παρά ἕνας μακροσκελής καί κουραστικός λόγος. Γιά τήν προετοιμασία τοῦ κηρύγματος πρέπει νά λαμβάνεται ὑπ' ὄψη ὁ σφιγμός τῆς ἐποχῆς, τά δέ μηνύματά του νά προσφέρουν ἀπαντήσεις στοὺς σύγχρονους προβληματισμούς. Τό διδασκαλικό ἔργο φυσικά ἐκτείνεται καί στήν κατηχητική δραστηριότητα τοῦ κληρικοῦ, ὄχι μόνο γιά τούς νέους, ἀλλά γιά τούς πιστούς ὅλων τῶν ἡλικιῶν, διότι ὅλοι ἔχουν ἀνάγκη διδασκαλίας. Ὁ γενικότερος στόχος εἶναι ἡ γνώση τοῦ ὀρθοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ γιά τήν καρποφορία τῶν ἔργων ἀρετῆς καί τή διαφύλαξη τῶν πιστῶν ἀπό τούς κινδύνους τοῦ ὕλικου κόσμου. Ἡ ἐνορία πρέπει νά λάβει τή μορφή **διδασκαλείου** γιά τούς πιστούς καί σ' αὐτό πρέπει νά ἀποβλέπει ὁ στόχος αὐτός τοῦ ἱερέως μέ τήν ἐπί μέρους ὀργάνωσή της.

(γ) **Πατρική μέριμνα.** Ἡ πατρική μέριμνα εἶναι ιδιότητα, τήν ὁποία πρέπει νά ἀναπτύξει ὁ ἱερεύς κατὰ τήν ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων τῶν πιστῶν, τῶν ἀσθενῶν στήν πίστη, τῶν ἁμαρτωλῶν κατὰ τήν ἐξομολόγηση, τῶν θλιβομένων ἔνεκα τοῦ θανάτου προσφιλοῦς προσώπου κ.λπ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὑπογραμμίζει τήν πατρική σχέση μεταξύ τοῦ διδάσκοντος καί τῶν πνευματικῶν τέκνων, τά ὁποῖα γεννῶνται ἐν Χριστῷ μέ τή διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου.

«**Ἐάν γάρ μυρίους παιδαγωγούς ἔχετε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλούς πατέρας· ἐν γάρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα**» (Α' Κορ. 4, 15). Ἡ παρουσία τοῦ ἱερέως στήν ἐνορία του πρέπει νά ἀκτινοβολεῖ τήν πατρική του φροντίδα.

(δ) **Περιφρούρηση ἀπό τίς αἱρέσεις.** Σήμερα τό ποιμνιο διατρέχει ἀμεσότερο τόν κίνδυνο τῶν αἱρέσεων ἔνεκα τῶν φιλελευθέρων τάσεων τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου καί τῆς «νομικῆς», θά λέγαμε, κατοχυρώσεως τῆς δράσεως τῶν αἱρετικῶν. Δέν πρέπει πλέον νά θεωρεῖται ὡς δεδομένο, ὅτι οἱ ἄνθρωποι θά προστρέξουν στήν Ἐκκλησία, γιατί λαμβάνουν πλήθος ἀλλοτριῶν μηνυμάτων. Ἐπειδή δέ εἶναι εὐάλωτοι λόγω ἄγνοιας τῆς θρησκείας καί τοῦ οὐσιαστικοῦ περιεχομένου τῆς πίστεώς τους, παρασύρονται εὐκολά ἀπό τίς αἱρετικές κακοδοξίες. Πρέπει, λοιπόν, ἡ Ἐκκλησία νά δώσει δυναμικά τό παρόν της γιά νά προφυλάξει, νά διδάξει τήν ἀλήθεια τῆς πίστεως, νά διαφωτίσει, νά ἐνισχύσει τό ὀρθόδοξο φρόνημα. Μέ ἄλλα λόγια πρέπει νά γίνει καθοδηγητής παρά νά τρέχει οὐραγός πίσω ἀπό τά γεγονότα, τά ὁποῖα τήν προλαμβάνουν. Μέ αὐτές τίς ἀρχές, ὁ ἱερεύς πρέπει νά ὀργανώσει ἀντιαιρετικό ἀγώνα γιά νά διαφυλάξει τά πρόβατά του ἀπό τούς προβατόσχημους λύκους. Στόχος εἶναι ἡ ἐπισταμένη φροντίδα γιά τήν ἐπάνοδο τῶν **διασκορπισμένων** προβάτων στή μάνδρα τοῦ Χριστοῦ, στοὺς κόλλους τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας, ὅπου θά προφυλαχθοῦν ἀπό τούς κινδύνους πού παραδοκοῦν νά τά ὀδηγήσουν στήν πνευματική καταβαράθρωση. Ἡ φροντίδα αὐτή γενικότερα ἀποβλέπει καί στήν περιφρούρηση ἀπό τούς κινδύνους τῶν αἱρέσεων καί στήν ἐπιστροφή, εἰ δυνατό, καί τῶν αἱρετικῶν στοὺς κόλλους τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

(ε) **Κοινωνική μέριμνα.** Ἡ κοινωνική μέριμνα ἀποτελεῖ ἐπίσης βασικό στόχο, ὁ ὁποῖος πηγάζει μέσα ἀπό τίς εὐαγγελικὲς ἀρχές. Εἶναι, θά λέγαμε, τό δεύτερο σκέλος τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, περὶ τῆς βοηθείας τῶν πτωχῶν ἀδελφῶν του. Ποιμαντική φροντίδα ἐπιδεικνύεται γιά τά **παιδιά**, ὥστε νά γεννηθοῦν καί νά ἀνατραφοῦν συγχρόνως καί πνευματικά μαζί μέ τή σωματική τους γέννηση καί ἀνατροφή. Ποιμαντική μέριμνα καί φροντίδα γιά τήν παιδεία στήν πίστη καί στήν ἀρετὴ τῆς **νεολαίας**, ἡ ὁποία, λόγω τοῦ κρισίμου τῆς ἡλικίας της, ἔχει περισσότερη ἀνάγκη τῆς φροντίδας καί τῆς στοργῆς τῆς Ἐκκλησίας. Σήμερα, ἄλλωστε, ἡ φροντίδα αὐτή προβάλλει ἐπιτακτικότερη, λόγω τῶν ποικίλων μηνυμάτων καί τοῦ πλουραλιστικοῦ χαρακτήρα τῶν κοινωνιῶν μας, φαινόμενα, τά ὁποῖα ἀποπροσανατολίζουν τούς νέους ἀπὸ τήν πίστη στὸν Θεὸ καί τούς ὑπόσχονται ἀλλότρια πράγματα, ἢ περιορίζουν τό νεανικό τους δυναμισμό σέ μία ἡδονιστικὴ ἐρμηνεία τοῦ κόσμου. Σήμερα, πού ὁ κίνδυνος τῶν ναρκωτικῶν ἀπειλεῖ τήν ὑγεία τῆς νεολαίας, ἡ πίστη στὸν Θεὸ καί ἡ ἐμμὸνὴ στίς ἀξίες τῆς χριστιανικῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως προσφέρονται ὡς καταλύτες τῶν κοινωνικῶν αὐτῶν κινδύνων. Ποιμαντικὴ φροντίδα γιά τά **γηρατεία**, ὥστε νά μὴ αἰσθάνονται ἀπόκληροι καί ἐγκαταλελειμμένοι ἀπὸ τήν κοινωνία, νά ἀποφευχθεῖ δέ τό αἶσθημα τῆς μοναξιάς. Πνευματικὴ φροντίδα ἐπίσης πρέπει νά ἐπιδειχθεῖ γιά τούς ἀσθενεῖς, τούς αἰχμαλώτους, τίς χῆρες, τά ὄρφανά καί γιά ὅλους ὅσους χρῆζονται βοηθείας. Ἡ ποιμαντικὴ φροντίδα εἶναι ἀναγκαία, τέλος, γιά τήν **οἰκογένεια**, τό κοινωνικὸ αὐτό κύτταρο, ἡ ὑγεία τοῦ ὁποῖου φανερώνει καί τήν κοινωνικὴ ὑγεία.

4. Γενικές αρχές της ποιμαντικής διακονίας.

Ἡ ἐπίτευξη τῶν στόχων αὐτῶν, καθὼς καὶ ἄλλων, οἱ ὁποῖοι καθορίζονται ἀναλόγως τῶν πραγματικῶν ἀναγκῶν τῶν πιστῶν, δὲν εἶναι βεβαίως δυνατό νὰ πραγματοποιηθοῦν χωρὶς τὴ συμβολὴ καὶ συνεργασία τοῦ ἱερέως μὲ τὰ ἄλλα μέλη τῆς ἐνορίας του. Ἡ συνεργασία εἶναι ἀναγκαία καὶ ἐπιβεβλημένη. Ἡ συμμετοχὴ τοῦ ἱερέως στό βασιλικὸ ἀξίωμα τοῦ Κυρίου τὸν ἐνδύει μὲ τὴν πνευματικὴ ἐξουσία καὶ τὴν εὐθύνη διοργανώσεως τῆς ἐνορίας καὶ τοῦ ποιμαντικοῦ τῆς ἔργου, ὥστε νὰ εὐαισθητοποιεῖ τὰ μέλη τῆς καὶ νὰ αἰσθάνονται τὴν προσωπικὴ τους εὐθύνη. Ὑπὸ τὴν ἀποψη αὐτῆ, κάθε ἱερεὺς δύναται νὰ θεωρηθεῖ ὡς ὑπεύθυνος ἡγέτης τῆς ἐνορίας του. Ἡ πρωτοχριστιανικὴ ὀνομασία του ὡς προεστοῦ ἀποδίδει κατὰ τὸν πλέον ἐπιτυχῆ τρόπο τὴν ἐκκλησιολογικὴ θέση τοῦ ἱερέως ἐντὸς τῆς ἐνορίας, θὰ ἀποδειχθεῖ δὲ περισσότερο ἀποτελεσματικὸς, ἂν ἐφαρμόξει τὶς τέσσερις ἀκόλουθες ἀρχές.

(α) **Ἐπιδίωξη ὑψηλῶν στόχων.** Ὅταν ἀνεμένεται τὸ ἄριστο ἀπὸ τοὺς πιστοὺς, τότε ὑπάρχουν μεγαλύτερες πιθανότητες ἐπιτυχίας τῶν ὑψηλῶν στόχων. Τὸ ἄριστο καὶ οἱ ὑψηλοὶ στόχοι εἶναι ἡ διδασκαλία τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τους στὴ ζωὴ τῶν πιστῶν. Οἱ μεγάλες ἐντολές πρέπει νὰ ἐμπνέουν τοὺς πιστοὺς. Ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ εἶναι δυνατό νὰ ἐπιτευχθεῖ κάτω ἀπὸ τὶς ἐξῆς προϋποθέσεις: 1. Οἱ πιστοὶ θὰ πρέπει νὰ ἐνημερώνονται γιὰ τοὺς στόχους, διαφορετικὰ, ὅπου ὑπάρχει μυστικὴ διεργασία φθίρει καὶ ἀφαιρεῖ τὸν ἐνθουσιασμό τῶν πιστῶν. 2. Ἐπιτυγχάνουμε πολὺ περισσότερο, ὅταν θέτουμε στόχους, τοὺς ὁποῖους ἔχουμε τὴν ἀντικειμενικὴ δυνατότητα καὶ τὴν προσωπικὴ ἱκανότητα νὰ ἐλέγχουμε. 3. Οἱ στόχοι πρέπει ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἐμπεριέχουν τὸ στοιχεῖο προκλήσεως τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῶν πιστῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ εἶναι πραγματοποιήσιμοι. 4. Οἱ πιστοὶ ἀνταποκρίνονται μὲ ἐνδιαφέρον καὶ εὐγένεια σὲ στόχους εἰλικρινεῖς, δημιουργεῖται δὲ τὸ αἶσθημα τῆς ἀμοιβαιότητος μεταξύ αὐτῶν καὶ τοῦ ἱερέως.

(β) **Ἀνταμοιβὴ τῶν ἀξίων.** Ἐχει ἀποδειχθεῖ, ὅτι δραστηριότητα, ἡ ὁποία ἔτυχε κάποιος ἀνταμοιβῆς, εἴτε θετικῆς, εἴτε ἀρνητικῆς, θὰ ἐπαναληφθεῖ καὶ θὰ ἀναπτυχθεῖ. Τὴν ἀνταμοιβὴ τῶν ἀξίων μᾶς διδάσκουν καὶ οἱ χαιρετισμοὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στὶς Ἐπιστολές του γιὰ διάφορα πρόσωπα, τὰ ὁποῖα συνέβαλαν κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο στὴ διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου. Δὲν εἶναι ἡ κριτικὴ, ἡ ὁποία ἔχει σημασία, οὔτε ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἀποδεικνύει, πὼς ὁ δυνατὸς ἄνθρωπος σκονιάφτει, ἢ πὼς ὁ ἐκτελεστὴς ἔργων θὰ μπορούσε νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ τρόπο καλύτερο καὶ ἐπιτυχέστερο. Πιστικὴ ἐχει ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος βρίσκεται μέσα στό στάδιο μὲ τὸ πρόσωπο γεμάτο ἀπὸ σκόνην, ἰδρώτα καὶ αἷμα, ὁ ὁποῖος ἀγωνίζεται μὲ δύναμη, ὁ ὁποῖος σφάλει, ἀλλὰ σηκώνεται πάλι, διότι δὲν ὑπάρχει προσπάθεια χωρὶς σφάλματα καὶ ἀτέλειες. Αὐτὸς, ὁ ὁποῖος προσπαθεῖ νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ ἔργο, ὁ ὁποῖος καθοδηγεῖται ἀπὸ μεγάλο ἐνθουσιασμό καὶ ἀφοσίωση καὶ ἀναλώνει τὸν ἑαυτό του γιὰ ὑψηλοὺς στόχους, ὁ ὁποῖος στὴ χειρότερη περίπτωση περιπίπτει σὲ σφάλματα. Σὲ τελευταία ἀνάλυση, ὁμοῦ σφάλει ἐνῶ ἐπιτελοῦσε μεγάλο ἔργο. Πολλές φορές, ἂν καὶ ὑπάρχει ἡ ὅλη ἀγαθὴ πρόθεσις γιὰ ἔργο, φοβούμεθα τὴν ὀριοθέτησιν στόχων, γιὰτὶ φοβούμεθα μὴπως περιπέσομε σὲ σφάλματα. Ὅμως, ἔργο χωρὶς σφάλματα

δὲν ἐπιτελεῖται. Ὁ ἱερεὺς, λοιπόν, θὰ κερδίσει τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ θέτοντας σὲ ἐφαρμογὴ τοὺς ὑψηλοὺς στόχους τῆς ποιμαντικῆς του διακονίας. Θὰ πρέπει δὲ νὰ ἐθισθεῖ στὴν ἀρχή: Τίμα δημόσια ὄσους ἔχουν ἀγαθὴ πρόθεσις καὶ ἐργάζονται μὲ εἰλικρίνεια, τιμῶρει δὲ ἰδιωτικά ὄσους ἔχουν κακὲς προθέσεις καὶ καταστρέφουν τὸ ἔργο τῆς οἰκοδομῆς τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

(γ) **Ἀνοικτὴ ἐπικοινωνία.** Ὁ καλὸς σχεδιασμός τῶν στόχων, ὅταν ἀνακοινώνεται στοὺς πιστοὺς μὲ φιλικὸ καὶ εἰλικρινῆ τρόπο, τότε συμμαχεῖ ὑπὲρ τῆς ἀποδοχῆς καὶ ἐπιτυχίας τῶν στόχων. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος προτρέπει τὸν Τιμόθεο: «**Κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι (= ἐπίμενε) εὐκαιρῶς ἀκαιρῶς, ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον, ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ. Ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε τῆς ὑγιαίνουσας διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἰδίας ἑαυτοῖς ἐπισωρεύσουσι διδασκάλους κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν, καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοήν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται**» (Β' Τιμ. 4,2-4). Τὶς συμβουλές τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρὸς τὸν Τιμόθεο πρέπει νὰ τὶς ἐκλάβουμε καὶ ὡς προσωπικὲς συμβουλές, διότι εἶναι κοινὴ ἡ διαπίστωση, ὅτι ὅσα περιγράφει συμβαίνουν καὶ ἐπαναλαμβάνονται σὲ κάθε ἐποχὴ καὶ σὲ κάθε χώρα.

Ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῶν συμβουλῶν αὐτῶν θὰ ἔχει μεγαλύτερη ἐπιτυχία, ἂν ὁ ἱερεὺς ἐπιδεικνύει ἐτοιμότητα νὰ ἀκούει τοὺς ἄλλους, νὰ κατανοεῖ τὰ προβλήματά τους, νὰ δίδει δὲ τὶς ἀρμόζουσες συμβουλές. Αὐτὸ βέβαια προϋποθέτει ὑπομονὴ ἀπὸ μέρους του, ὥστε νὰ μὴ προκαλέσει ἀντίθετα ἀποτελέσματα μὲ τυχόν ἐξάψεις καὶ διαιρέσεις. Ἀντίθετα πρέπει νὰ προκαλεῖ τὴν εὐγενῆ **ἄμιλλα** μεταξύ τῶν πιστῶν. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στηριζόταν καὶ πάλι στὴν ἀρχὴ αὐτῆ τῆς ἄμιλλας, ὅταν ἔγραφε πρὸς τοὺς Κορινθίους: «**Οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν ὑμῶν ἣν ὑπὲρ ἡμῶν καυχῶμαι Μακεδόσιν, ὅτι Ἀχαΐα παρεσκευάσται ἀπὸ πέρουσι· καὶ ὁ ἐξ ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισε τοὺς πλείονας**» (Β' Κορ. 9,2).

(δ) **Εἰλικρινὴς προσφορά.** Ὁ ἱερεὺς πρέπει νὰ συνειδητοποιήσῃ, ὅτι, ὅταν ἐργάζεται γιὰ τοὺς πιστοὺς, τότε καὶ αὐτοὶ θὰ ἐργασθοῦν γιὰ τὸν ἴδιο. Ὅταν ἐκφράζεται εἰλικρινὴς ἀφοσίωση καὶ πίστις στοὺς ὑψηλοὺς στόχους, τότε ὑπάρχει εὐγενὴς ἀνταπόκρισις. Ἄλλωστε, αὐτὴ εἶναι ἡ ἀρχή, ἡ ὁποία διέπει τὶς σχέσεις Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. «**Ἡμεῖς ἀγαπῶμεν αὐτόν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς**» (Α' Ἰωάν. 4,19). Ἡ εἰλικρίνεια μεταξύ ἱερέως καὶ πιστῶν θὰ εἶναι ἀμοιβαία, ὅταν οἱ βάσεις καὶ οἱ στόχοι εἶναι εἰλικρινεῖς. Οἱ πιστοὶ δὲν ἐνδιαφέρονται πόσες γνώσεις ἔχει ὁ ἱερεὺς, ἀλλὰ ἐνδιαφέρονται νὰ γνωρίζουν πόσο ὁ ἴδιος λαμβάνει πρόνοια γιὰ τοὺς ἰδίους καὶ τὰ προβλήματά τους. Ἡ εἰλικρινὴς προσωπικὴ παρουσία καὶ τὸ ἀνιδιοτελές ἔργο τοῦ ἱερέως ἐπιφέρουν ἀλλαγὴ καὶ τῶν ἀρνητικῶν ἀντιδράσεων.

5. Κοινὴ στρατηγικὴ τῆς ποιμαντικῆς διακονίας.

Ὑπὸ τύπο συμπεράσματος ἅς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ θίξω ἀκόμα μία ἄλλη πτυχὴ, ἡ ὁποία ἀφορᾷ τὴν σχέσιν τῆς ἐνορίας μὲ τὴν Ἐπισκοπὴ καὶ τοῦ ἰδίου τοῦ ἱερέως μὲ τὸν Ἐπίσκοπό του. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιολογία ἐπιβάλλει τὸν ἀρηκτο δεσμό μεταξύ ἐνορίας καὶ Ἐπισκόπου. Εἶναι γνωστὸ, ὅτι ἡ ἐνορία στὴν πρωτογενῆ της μορφῇ συνέπιπτε μὲ τὰ ὄρια τῆς Ἐπισκοπῆς, ἔχοντας ὡς κέντρο

ένότητας τήν τέλεση τοῦ μυστηρίου τῆς θ. Εὐχαριστίας ἀπό τόν ἴδιο τόν Ἐπίσκοπο, δεδομένου ὅτι σέ ὀλόκληρη τή γεωγραφική ἐνότητα τῆς Ἐπισκοπῆς ἐτελεῖτο μία μόνο θ. Λειτουργία ἀπό τόν Ἐπίσκοπο, συμπαραστατούμενο ἀπό τοὺς πρεσβυτέρους. Ἐνωρίς, ὅμως, ἔνεκα τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πιστῶν καί τοῦ ἀδυνάτου νά προσέλθουν καί συμμετάσχουν ὅλοι οἱ πιστοί στήν τέλεση τῆς θ. Εὐχαριστίας ὑπό τόν Ἐπίσκοπο, παραχωρήθηκε τό δικαίωμα τελέσεώς της καί στοὺς πρεσβυτέρους, οἱ ὁποῖοι μέχρι τότε περιέβαλλαν τόν Ἐπίσκοπο κατά τήν τέλεση τῆς θ. Εὐχαριστίας. Κατ' αὐτό τόν τρόπο σχηματίσθηκαν οἱ ἐνορίες, οἱ ὁποῖες ὀργανικά εἶναι συνδεδεμένες μέ τήν Ἐπισκοπή, τόσο ὡς εὐχαριστιακό κέντρο ἀναφορᾶς, ὅσο καί ὡς διοικητικό κέντρο. Σήμερα, ἡ ἀναφορά τοῦ ὀνόματος τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου κατά τήν τέλεση τῆς θ. Λειτουργίας φανερώνει τήν εὐχαριστιακή ἐνότητα τῶν ἐνοριακῶν θ. Λειτουργιῶν μέ τόν Ἐπίσκοπο, ὁ ὁποῖος συνιστᾷ τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῶν εὐχαριστιακῶν συνάξεων. Οἱ ἐκκλησιολογικές αὐτές βάσεις ἐντάξεως τῶν ἐπί μέρους ἐνοριῶν στήν εὐχαριστιακή ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι βασικές, φανερώνουν δέ ἐπίσης τόν εὐχαριστιακό σύνδεσμο τῶν ἐνοριῶν τόσο μεταξύ τους, ὅσο καί μέ τήν Ἐπισκοπή, γενικότερα δέ μέ τό καθολικό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ὑπαρξη τῶν ἐκκλησιολογικῶν αὐτῶν βάσεων διευκολύνει τά μέγιστα τήν ἀναγκαία συνεργασία μεταξύ τῶν ἐνοριακῶν κέντρων καί τῆς Ἐπισκοπῆς γιά μία κοινή στρατηγική τῆς ποιμαντικῆς διακονίας. Τό ποιμαντικό ἔργο ἀποδεικνύεται ἀποτελεσματικότερο, ὅταν οἱ ἐνορίες λειτουργοῦν ὡς ἐνιαῖο σῶμα γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν κοινῶν προβλημάτων τῆς ποιμαντικῆς διακονίας, ἐνῶ ἡ διάσπαση ἐπιφέρει ἐξασθένηση τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀπό κοινοῦ ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων καί ἡ συνεργασία γιά τήν προώθηση τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι ἀνάγκη καί τῶν καιρῶν μας, πρῶτον ἔνεκα τῆς παρατηρούμενης κρίσεως τῶν σχέσεων τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου μέ τήν Ἐκκλησία, δεύτερον ἔνεκα τῆς ἀγωνίας τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε νά μὴ ἐγκαταληφθεῖ ὁ ἀνθρώπος ἕρμαιο στίς διάφορες προκλήσεις τοῦ κόσμου καί τρίτον μέ στόχο τήν ἀναζήτηση τῶν μέσων εὐαισθητοποιήσεως τοῦ σύγχρονου τεχνολογικοῦ ἀνθρώπου, ὥστε νά ἐπιλέξει τήν «ἀγαθὴ μερίδα», ὅπως ἡ Μαρία τοῦ Εὐαγγελίου, δηλαδή νά προσφύγει στό σωτήριο λόγο τοῦ Θεοῦ. Εἶναι, ἐπομένως, ἀναγκαῖος ὁ ἀπό κοινοῦ ὀρισμός τῶν στόχων καί ὁ κοινός σχεδιασμός μεταξύ Ἐπισκοπῆς καί ἐνοριακῶν κέντρων γιά ἀποτελέσματα πλέον βέβαια καί ἀξιόπιστα γιά τήν ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας μέσα στόν κόσμο. Ὁ στόχος αὐτός θά μπορούσε ἴσως νά ἐπιτευχθεῖ μέ ἓνα κοινὸ σχεδιασμὸ δραστηριοτήτων, π.χ. κατά τίς κοινές αὐτές ἱερατικές συνάξεις, ἀφοῦ γίνει ἡ διάγνωση τῶν ποιμαντικῶν προβλημάτων καί ἀναγκῶν.

Ο ΚΥΠΡΙΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ (1864-1909)

Τοῦ κ. Κ. ΚΟΚΚΙΝΟΦΤΑ.

1. Γενικά.

Ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους, εὐρύτερα γνωστούς, Κυπρίους ἀνώτερους κληρικούς, πού ὑπηρετήσαν τό Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων κατὰ τό τέλος τοῦ περασμένου αἰῶνα καί τίς ἀρχές τοῦ τρέχοντος, συμπεριλαμβάνεται καί ὁ Ἀρχιμανδρίτης Νικόλαος Χριστοδούλου (1864-1909). Ἄνθρωπος μέ πολλαπλές θεολογικές καί φιλοσοφικές γνώσεις ὑπῆρξε ἓνας ἀπό τοὺς διαπρεπέστερους καθηγητές τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ Ἱεροσολύμων, συνεχίζοντας στόν τομέα αὐτό τήν παράδοση δύο ἄλλων Κυπρίων ἀνώτερων κληρικῶν, τοῦ Ἀρχιμανδρίτη Ἱερωνύμου Μυριανθέα (1838-1898) καί τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἰορδάνου Ἐπιφανίου Ματτέου (1837-1908).

2. Ἡ ζωὴ του.

Δυστυχῶς, δέν μᾶς εἶναι γνωστά πολλά πράγματα ἀπό τήν παιδική καί νεανική του ἡλικία. Ὁ Νικόλαος Χριστοδούλου γεννήθηκε στό κατεχόμενο σήμερα χωριό Τύμβου, στὰ 1864. Φαίνεται, ὅτι ἔμαθε τά πρῶτα του γράμματα στό ἐκεῖ δημοτικὸ σχολεῖο, πού εἶχε ἰδρυθεῖ, σύμφωνα μέ κάποιες μαρτυρίες, τήν ἐποχὴ αὐτή. Δύο σημαντικοὶ λόγοι τόν ᾤθησαν, ὅπως καί πολλοὺς ἄλλους νεαροὺς Κυπρίους στὰ δύσκολα γιά τόν Ἑλληνισμό τοῦ νησιοῦ ἐκεῖνα χρόνια, νά μεταβεῖ στὰ Ἱεροσόλυμα. Ὁ πρῶτος ὀφειλόταν στὰ πολὺ λίγα σχολεῖα πού ὑπῆρχαν στήν Κύπρο καί πού θά τοῦ ἐπέτρεπαν νά ἀποκτήσει κάποια περαιτέρω μόρφωση μέ σχετικά ἀνέξοδο τρόπο, ὁ δέ δεύτερος ὀφειλόταν στή φτώχεια καί στήν ἀνέχεια πού ἦταν τά κύρια χαρακτηριστικά τοῦ νησιοῦ κατὰ τήν περίοδο τῆς δουλείας. Στὰ Ἱεροσόλυμα συνήθως ἄλλοι Κύπριοι ἀνελάμβαναν κάτω ἀπό τήν προστασία τους τοὺς νεαροὺς ἐπίδοξους σπουδαστές καί τοὺς βοηθοῦσαν στήν ὀλοκλήρωση τῶν σπουδῶν τους. Ὁ νεαρὸς Νικόλαος τέθηκε κάτω ἀπό τήν προστασία τοῦ Κυπρίου Ἀρχιμανδρίτη Μελετίου Κρονίδη (1849-1918), μετέπειτα Ἀρχιεπισκόπου Ἰορδάνου¹⁾. Γράφτηκε στή Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Σταυροῦ καί μέ τήν οἰκονομικὴ ἐπιχορήγηση τοῦ προστάτη του ἀπεφοίτησε λίγα χρόνια ἀργότερα. Ἄνθρωπος μέ σημαντικὴ ἔθνικὴ καί

1) «Κυπριακὸς Φύλαξ», 18.12.1918. «Κήρυξ», 21.12.1918.